

БОЙКО-БУЗИЛЬ Юлія
кандидат психологічних наук,
доцент, заступник завідувача науково-дослідної лабораторії
психологічного забезпечення
Державного науково-дослідного інституту
Міністерства внутрішніх справ України,
м. Київ, Україна

ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПРОФЕСІЙНОГО ТА ОСОБИСТІСНОГО СТАНОВЛЕННЯ КЕРІВНИКІВ ОРГАНІВ І ПІДРОЗДІЛІВ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Професійно-психологічна підготовка є необхідною умовою забезпечення службової діяльності працівників органів і підрозділів МВС України. Загально визнаним є той факт, що справжній фахівець систематично займається самоосвітою, постійно самовдосконалюється, повсякчас прагне та працює над покращенням свого професійного рівня. Відтак саме методологічно обґрунтований комплекс організаційних, інформаційних, освітніх і психолого-педагогічних заходів професійно-психологічної підготовки забезпечить становлення та подальший розвиток професійної діяльності та особистості працівника, у нашому випадку, професійної управлінської діяльності та особистості керівника органів і підрозділів МВС України.

Сутність і особливості професійно-психологічної підготовки були та залишаються об'єктом дослідження багатьох вчених й практиків, серед яких особливо важливо згадати роботи О. Бандурки, В. Барка, І. Клименка, Я. Кондратьєва, В. Криволапчука, О. Кудерміної, С. Максименка, В. Медведєва, В. Остаповича, В. Осьодла, В. Сокурєнка, О. Цильмак, Д. Швеця, Г. Юхновця, С. Яковенка тощо. Однак поняття самої суті професійно-психологічної підготовки, особливо керівників органів і підрозділів МВС України, потребують подальшого вивчення та аналізу.

Розкриття сутності професійно-психологічної підготовки керівників органів і підрозділів МВС України, найперше потребує визначення її основоположного поняття. Проведений нами аналіз чинних наказів МВС України [1–5] засвідчує, що лише Національна гвардія України в Положенні про психологічне забезпечення в Національній гвардії України дає визначення професійно-психологічної підготовки як комплексу взаємопов'язаних заходів, що здійснюються у загальній системі підготовки військовослужбовців та спрямовані на формування й розвиток психологічних та фізіологічних якостей з метою ефективного виконання ними поставлених завдань. Разом із тим в

Положенні про організацію психологічного забезпечення діяльності Державної прикордонної служби України, професійно-психологічна підготовка згадується в контексті складника психологічного забезпечення, розкриваються її завдання, однак відсутнє саме визначення досліджуваного поняття. Якщо ж говорити про усі інші органи і підрозділи МВС України, нині поняття професійно-психологічної підготовки не використовується, зустрічається лише дефініція психологічної підготовки.

Ми ж переконані, що ця прогалина в нормативному законодавстві лише шкодить самій суті підготовки (дія за значенням підготувати, тобто забезпечувати здійснення, проведення, існування чогось, завчасно роблячи, готуючи для цього все необхідне; та запас знань, навичок, досвід, набутий у процесі навчання, практичної діяльності [6, т. 6, с. 417]), оскільки психологічна підготовка, особливо в системі правоохоронних органів України, не можлива від професійної, так само як і професійна підготовка є менш дієвою без психологічної. На наше глибоке переконання, як професійна, так і психологічна підготовка є різними сторонами однієї медалі, тому їх варто розглядати лише тандемічно у спільній взаємодії та взаємообумовленій залежності. Бо як професійна діяльність впливає на особистість, так і психічна організація людини обумовлює її активність та поведінку, особливо в системі службової діяльності.

Повертаючись до суті професійно-психологічної підготовки саме керівної ланки органів і підрозділів МВС України, варто погодитися з таким її формулюванням – це комплекс заходів (форм та засобів), спрямованих на формування, розвиток та підтримку особистості в професійній управлінській діяльності, де основоположними завданнями є:

- розвиток професійно важливих психологічних знань, умінь та навичок;
- підвищення рівня професійних компетентностей;
- удосконалення навичок управління особовим складом, а саме – організаторських, лідерських та комунікативних здібностей;
- навчання методам розпізнавання психологічних станів, прийомам власної стресостійкості та психологічної саморегуляції;
- формування психологічної готовності та стійкості до дій в особливих та екстремальних умовах;
- стимулювання творчості, креативності, критичності мислення та інноваційної діяльності;
- розвиток психологічної культури керівника та прийняття управлінського рішення;
- розвиток професійно-особистісної рефлексії та мотивації подальшого професійного удосконалення;
- вироблення стійких навичок володіння зброєю та технікою.

Ми також наполягаємо, що заходи (сукупність дій або засобів для досягнення, здійснення чого-небудь [6, т. 3, с. 380]) професійно-психологічної підготовки управлінської ланки органів і підрозділів МВС України найперше

мають бути обумовлені етапами професійного та особистісного становлення керівників. Оскільки керівниками не народжуються, а стають, причому, керівником можна стати та не відбутися, кожен етап професійного та особистісного становлення керівників органів і підрозділів МВС України (початковий, кваліфікації, компетентності, професіоналізму), які різняться за своїм змістовим наповненням, передбачають свій особливий комплекс заходів, що конкретизуються в формах (спосіб здійснення, виявлення будь-якої дії [6, т. 10, с. 617]) та засобах (прийом, якась спеціальна дія, що дає можливість здійснити що-небудь, досягти чогось [6, т. 3, с. 307]) професійно-психологічної підготовки, що і обумовило перспективи наших подальших розвідок.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Положення про психологічне забезпечення в Національній гвардії України: наказ МВС України від 08.12.2016 № 1285. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0080-17> (дата звернення: 22.08.2019).
2. Про затвердження Порядку організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів (слухачів) закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських: наказ МВС України від 06.02.2019 № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0348-19> (дата звернення: 22.08.2019).
3. Про затвердження Порядку психологічного забезпечення в Державній службі України з надзвичайних ситуацій: наказ МВС України від 31.08.2017 № 747. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-17> (дата звернення: 22.08.2019).
4. Про затвердження Порядку організації службової підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту: наказ МВС України від 15.06.2017 № 511. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0835-17> (дата звернення: 22.08.2019).
5. Про затвердження Положення про організацію психологічного забезпечення діяльності Державної прикордонної служби України: наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 06.10.2008 № 829. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1068-08> (дата звернення: 22.08.2019).
6. Словник української мови: в 11 т. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1970–1980.